

International terrorisma - Eitt heilagt kall

Oddagrein

OYMPISKU leikirnir í München í 1972.

Locherbye - World Trade Center - Átsóknir í Saudi Arabia - TWA flogfarnd útán fyrri Long Island - og nú Olympisku leikirnir í Atlanta við mest sannlíkt høgarekstremistiskum bumbum í Senteniel Park í Atlanta. "Gudgívnna" morðið av ísraelska forsetanum fyrri stuttum, og veksandi talið av ultrahögna paramilitærum religíusum bólkum, ið seta seg útán fyrri lóg og rætt í USA. Heilagu gassmórðini í Tokyo o.s.fr.o.s.fr.

TAD gongur nærum ikki dagar, útán at tað inn í okkara stovur verða borin tíðindi og blóðugar myndir av illa læstaðum, blóðdálkaðum menniskjaleivdum, sprongd í stumpur og stykkir av terroristum, ið eru farnir at herja víða hvar og týkjust hava valt sær allan heimin til vígvoll!

UTTAN nakað fyrilit verða sakleys menniskju - kvinnur og børn - eldri og yngri - omniur og abbar - dreingir og menn, dripin og læstað - av hesum ekstremu verum, ið týkjust økjast í tali. Ikki allir heimssins herðar fáa vart seg fyrri hesum heilavillu, forstyðnað drápsmennum og teirra sjúku atgerðum.

HVAT er hetta fyrri nakað? - og hvørjar eru tær djúp-arlíggjandi orsøkirnar til at hesar valdsgerðir, ið nú eru um at gerast ein líka so nátturligur partur av okkara gerandisdegi, sum veðurtíðindi ella morgunandaktin? MEIRA og minni, og allar dagar, hava flestu av heimssins stjórnur gjørt seg skyldugar í at blanda saman tvey ikki sameinlig fyrbrigdi: Politikk og Religion! - Líka so óhugsandi tað er hjá mongum "kristnum" at góttaka at nokur onnur religion ella trúgv er rætt - líka so nátturligt er tað hjá nógvum muslimum, hinduum, buddistum, ella hvat tað nú kann vera, at halda at kristin eru annað enn vantrúgvandi heidningar!

ADUR ENN vit skilja og góttaka hetta, er ikki nokur von um at basa terroristiskum atgerðum, tí - ærliga talað - er tað ikki just hetta fyrbrigdi, ið er tann reyði tráðurin í allarlestu terrorhendringum í hesum heimi?

USA hevur boðað til fundar í Paris, har talast skal um tiltøk mótvægis terrorismu. Clinton talar, sum um terrorisma kann placierast nationalt og mærlit til at avbyrgja lond, ið eftir hansara týkki hysa terrorismu? - Man Clinton forseti vænta, at hann basir terrorismuni í egnum landi, við at avbyrgja onnur lond?

I staðin fyrri hýki og tosi móti betri vitandi, átti hann heldur at tikið í egnan barn og verið sannur! - Tí hvat kundi hann ikki gjørt? - um hann brúkti sitt vald á ein annarleiðis hátt?

EITT hitt besta vápníð í stríðnum móti yvirgangs-kroppum er at finna fram til og beina burtur orsøkirnar til, at fólk gerast svøk í hævindum og byrja at myrða frá hond.

I flestu førum - visir tað seg - at hesi fólk kenna seg kallað til at gera tað tey gera. Tey gerast sannførd og koma til trúgv! - Tey eru kallað til tess: At myrða ísraelska forsetan varð gjørt eftir boðum frá Guði...!

AT spreingja rorbumbur í stórar mannarmúgvu, í einari víðarlund í Atlanta, er mest sannlíkt gjørt av sannførdum verum til frama fyrri Guð og føðilandi...! At avbyrgja Iran og Libya er at stinga hævðið í sandin og sleppa teim hartroyndu normalu borgarunum har upp á fjalli! - um somu tíð sum "fríðurin" kemur í enn stórri vanda!

BESTA Clinton kundi gjørt, var, sum hin fyrsti, at farið innar í eigna loynikamar sitt við sínu egna Guðsdyrkan, í staðin fyrri alment at skilja við tí, sum ikki kemur almenninginum við. Tað stendur ongastáðni í bibliuni nakað um, at tað skal farast í altjóða fjølmiðlar, ið rækka út til milliárdir, við provokation av annarleiðis hugsandi menniskjum, hvar tey enn eru og hvørju tey enn eru!

AT basa terrorismu verður ikki gjørt við hermegi og avbyrging av londum! - Einans við upplýsing og opinleika, miðvist at fara í hernað móti sektiskari fundamentalismu - hvar hon enn finnist, her ella har - vil færa á mál.

INTERNATIONALA terrorisman er vorðin eitt heilagt kall! - Internationala terrorisman hevur í mestan mun sín uppruna í religíøsi uppøsing.

TANN dagin Clinton og aðrir av heimssins forsetum gevast at provokera onnur við teirra frelstu relationum til Guð, tað og ikki fyrrnæ ta fer talið av internationalum terrorismum at fækka!

ALT annað tos er uttanumtost!

Allar aðrar atgerðir eru til fánýt!

MENNISKJASJINNÍÐ er viðbrekið! - V erða fólk religíøst manipulearað, kann trúgv skjótt gerast ein vandi - fyrri tey sjálvi og fyrri umheimin!

VIÐ teirru fæstu trúgv at tey basa sínum fíggindum og spreingja seg sjálvi til himnals, eru fólk farnir at binda bumbur fastar á eigna kropp sín...!

Vorðið sum vantrúgv!

Sosialurin

Móðurmál, danskt og onnur norðurlandamál

Gev honum bert trygt at standa á, og sláið so gluggarnar frá (Heðin Brú)

Viðmerking

Jeffrei Henriksen
skrivar

Áheitan

Nú ið uppskott til nýggja fólkaskúlalóg er á veg, og skúlafólk við góðari grund ógvast við ætlanina framhaldandi at byrja undirvísing í øðrum máli, áðrenn rimiligt málsligt stóði er lagt í móðurmálsundirvísingini, er ikki av leið at minna lógarsmiðir á, at á fyrsta regluliga aðalfundi, eftir at Móðurmálsráðarafelagið var stovnað, varð umrøtt, hvat ið gerast kundi til at styrkja stóðuna hjá móðurmálinum; og semja var um, at tað er av størsta týdningi, at so trygt stóði sum gjørligt verður lagt undir móðurmálið hjá børnunum, áðrenn tey fara undir at læra onnur mál, og at biðað átti at verða við at fara undir undirvísing í donskum í fólkaskúlanum, til næmingarnir vóru komnir upp í 4. flokk.

Tískil! heitti felagið í skrivi 10.3.1982 á lögtingið at taka stig til, at neyðug lógarbroyting verður gjørd, soleiðis at undirvísing í donskum verður tikið upp í 4. flokki í staðin fyrri, sum nú, í 3. flokki. (Skúlablaðið 4/1982)

"Málið var beint í skúlanevndina og liggur nú har, til fólkaskúlalóg verður tikið upp til víðgerðar aftur." (Skúlablaðið 4/1983)

Undirritaði var ikki við á nevnda aðalfundi, men tiki fullt undir við áheitanini: Tað eru óráð at byrja **míðvísa undirvísing** í øðrum máli, áðrenn líkinda stóði er lagt í móðurmálinum - m.a.

í lesing, sum børn flest ikki rættiliga eru komnir á lagið við fyrri enn um 10-ára aldur, t.e. í 4. flokki.

Gongdin higar til dags

Tað hevur verið ein drúg og stritlin gongd at veita almennarigrundleggjandi málsrigari undirvísing smóðir í føroyska fólkaskúlanum. Sum kunnugt hevur alla tíðina verið lagdur dentur á undirvísing í donskum heldur enn, sum sjálvsagt skuldi verið, í móðurmálinum. Til 1938 skuldi ikki bert undirvíst í, men eisini sambært lóg einans á donskum. Tá ið føroysk stavingarbók fekk innivist í skúlanum, varð hin danska ikki vrakað, men barn eftir barn í mong, mong á mátti skifta millum at stava seg ígjøgnum danskan og føroyskan tekst. Úrslitið av hesum samanblandingarørskapinum er, at vit alsamt ikki duga at skilja millum, hvussu bókstavir eita ávíkavist á føroyskum og donskum, og hetta nervar bæði rættsskriving og eisini lestur framvegis, meir enn fólk flest geva sær far um.

Við tógvið kjak varð danska byrjanarundirvísingin flutt fyrst upp í 2., síðan 3. skúlaár. Men einki frættist um, at føroyingar dugdu verri danskt av hesum; og slíkt fer heldur ikki at frættast, at ið avvarðandi myndugleikar fara at tora at siggja veruleikan í eyguni viðv. grundleggjandi lesi-undirvísing.

Harafturimóti er frætt, at ungdomurinn sumstáðni er farn at duga mestur líka illa danska stavingseting sum danir sjálvir, eftir at føroyski skúlin fór at leggja dent á tann ótýðiliga danska framburðin.

At hála í bløðkurnar til at fáa veltuna at vaksa skjótari

Tað er ein almenn sannroynd, at ov tíðliga byrjað venjing darvar tilgongdini. Klassiska dømið er royndin at læra einleggjaðar tvíburar at klíva upp ígjøgnum trappur. Frá tí at teir vóru 46 vikur gamlir, varð annar teirra vandur til hetta hvønn

dag í 6 vikur. Hin fekk onga "undirvísing" í hesum, fyrri enn hann var 53 vikur gamal; men eftir 2 vikur var hesin dúgigari enn hin at klíva í trappum. Her vóru sostatt tveir triðingar av óneyðugari undirvísingartíð spiltir burtur; óneyðug var hon, tí valeyst hævdu teir komið á lagið útán "undirvísing".

Tað gevur ikki besta úrslit at dýkja á næmingar, áðrenn teir eru búnir.

Ti undrar tað ikki, at "sambært kanningum í føroyskum skúlum, sum eru byrjaðir við donskum í 4. flokki, eru ábendingar av fyrimunir við at biðja við donskum til 4. skúlaár." (Skúlablaðið 5/1996)

Rimilig fremmandamálakunning

Einasta "undirvísing" í øðrum máli enn móðurmálinum hjá so ungum næmingum, sum kundi hugst at verið rimilig, var at latið næmingar sloppið at hoyrt - lurtad eftir, hvussu onnur fólk tala - lættar tekstir á donskum, norskum, svenskum og íslenskum, helst eisini øðrum málum seinni, eitt nú týskum, ikki til at læra málið, men til at venja máloyrað og at ástanda, at tað ber til at skilja onnur mál útán at duga tey.

Men til slíkt kreivast ambóð, sjónbond, ljóðbond o.a., sum skúlarin ikki hava ráð at útgeva sær í hesum spartíðum; og harafturat hoyra mestur øll børn í Føroyum, so sum stóðan er, **ov mikið** av donskum frammánundan m.a. í føroyska sjónvarpinum umframt ikki um at tala í høvuðsstaðar-økinum frá donskum fylgiseinjasjónvarpi.

Lógarfest norðurlandamálakunning

Sambært galdandi fólkaskúlalóg skulu næmingar (ikki í 3. flokki, men "á hóskaði aldurstigum") fáa innlit í hini norðurlandamálini, norskt, svenskt og íslenskt mál. Hetta er ikki at fata so, at okkara næmingar skulu læra hesi málini, men teir eiga at fáa eina fyrstu venjing í at skilja tey, bæði á prenti og í talu, so at

okkara førleiki at skilja norðurlandamálini kann økjast heldur enn, sum gongdin hevur verið, at víkna.

Henda lógartilskilan má ikki verða strikað, so sum ætlanin er í nýggja uppskottinum, har einans í viðmerking verður vist til eina lesiætlan, sum bert er vegleiðandi.

Hvi skal alt ljósið í landsuðri liggja?

Tað er rimiliga ikki bert í skúlanum, at ungdomur lærir.

Eins og sjónvarpið við øllum sínum donskum sendingum fremur danska mál-fatan og danskt árin á føroyska málið, soleiðis framtíð norska TV3-rásin góða fatan av norskum og rimiliga ikki eiddasørt norskt málárin. Men eftir sum sagt er frá, hildu danskir lærarar í Føroyum hetta vera heilt avleið. Og tá ið onkur ungdomur í Havnini var farn at siga, at okkurt var 'gø' (fyri, at tað er 'skæg'), talaðu teir at. Danskt málárin á føroyskt man vera í lagi, men ikki norskt á danskt. Hetta seinna var høvuðsgrundin, ið sannførdi Tórshavnar Býráð um, at neyðugt var at skifta frá norskum til danskt TV3, skilst av samrøðum, sum Fróði Holm Knudsen endurgevur í greinarni í Information.

Vit hava ta málsligu serstöðu í norðurlandahopi at duga hampiliga væl at skilja og samtala við aðrar norðurlendingar; og so fáment vit eru, er alstórir (tørvur á hesum førleika. Tí er rætt at hava og at varðveita fólkaskúlalógarkravini um innlit í hini norðurlandamálini, men loyva børnum at koma á lagið at lesa móðurmálið, áðrenn tey skulu noyðast at lesa (og skriva) annað mál; og vil Tórshavnar Býráð reka mentanarpolitikk, so er av tveimur illum betri at skifta aftur til norskt TV3, har ið ungdomurin í minsta lagi fær tað við, at hann kann kunna seg við eitt annað norðurlandamál enn einans tað danska.

Jeffrei Henriksen